

**MORA
KOMMUN**

Kommunstyrelseförvaltningen
Lina Pettersson, ungdomsstrateg

Kommunens arbete med Lupp 2021 och kommunutvecklarnas förslag

Inledning

Lupp (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) är en enkätundersökning som genomförs vart tredje år bland unga i Mora i åldrarna 13–19 år. Undersökningen har tagits fram och tillhandahålls av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF). Den innehåller frågor om fritid, skola, politik och samhälle, trygghet, hälsa, arbete och framtid. Kommunen genomför Lupp för att få kunskap om ungas livssituation, erfarenheter och åsikter. Undersökningen genomfördes senast hösten 2021 och då svarade 1300 unga i Mora på enkäten.

Ansvaret för att samordna genomförandet av Lupp, sprida resultatet och följa upp arbetet ligger på kommunstyrelseförvaltningen. Resultatet och analysen av Lupp-undersökningen 2021 presenterades för förtroendevalda i kommunstyrelsen, chefer och tjänstepersoner under en workshop på Moraparken i maj 2022. I juni anställdes feriepraktikanter för att arbeta som kommunutvecklare. Deras uppdrag var att fördjupa sig i Lupp-resultatet med fokus på ungas hälsa. De valde själva vilka frågor de ville fördjupa sig inom och diskuterade och analyserade dessa tillsammans. Därefter formulerade de konkreta förslag på vad kommunen kan göra för att förbättra ungas hälsa. Kommunutvecklarnas arbete resulterade i 33 förslag inom flera olika områden. Hösten 2022 fick elevråden på högstadiet och gymnasiet ta del av förslagen och göra en workshop för att prioritera de *allra* viktigaste av dessa.

Under våren 2023 gjordes en uppföljning för att synliggöra kommunens arbete med Lupp och återkoppla det till unga. Följande är en sammanställning med exempel på pågående eller planerade insatser och aktiviteter kopplade till Lupp 2021 och kommunutvecklarnas förslag.

För- och grundskoleförvaltningen

Förvaltningen jobbar med många övergripande utvecklingsområden och insatser. Skolan genomför egna enkätundersökningar som visar samma resultat som Lupp inom många områden. Lupp är ett av flera underlag som används.

Insatser kopplade till kommunutvecklarnas förslag:

Förslag - Upprätthålla "treprovsregeln", som begränsar antalet prov och större inlämningar till 3 per vecka. Denna regel har redan införts i skolorna, men bryts ofta då många lärare inte lägger upp sina prov på samma ställe. Vi tror därför att det är viktigt att återigen påminna kommunens lärare om att lägga upp sina prov i den gemensamma kalendern.

- Båda skolorna jobbar aktivt med att balansera arbetsbelastningen för eleverna för att reducera stress. Man har haft dialoger med lärarna och elevrådet om hur man skulle kunna få treprovsregeln och provkalendern att fungera på skolorna. Man har även haft dialog kring vad eleverna ser som prov och större inlämningsuppgifter.

Förslag - Vi skulle gärna se att elevråden gör det tydligare vart man kan vända sig i frågor man brinner för, exempelvis via forms-formulär eller fysiska lådor där man kan lämna in förslag. Det är också viktigt för skolorna att visa eleverna att deras förslag tas på allvar, och berätta vilka åtgärder som görs av skolan på exempelvis klassråden.

- Ett viktigt fokus på båda skolorna är att fortsätta vidareutveckla och stärka arbetet med elevråden och klassråden för att öka elevernas delaktighet och inflytande.

Förslag - Rimliga arbetsuppgifter (utformning och antal). Man kan visa sina kunskaper på olika sätt och behöver inte alltid skriva långa inlämningsuppgifter eller ha prov. **Fixa en så kallad planeringshjälp för elever som har problem att hinna med läxor och skolarbete.** En vuxen mentor som kan ha elevens prestationer, förhållande i hemmet och villighet till arbete i åtanke, för att hjälpa eleven till en mer stressfri skolgång.

- Morkarlbyskolan kommer att erbjuda hjälp med studieteknik för att hjälpa eleverna planera och fokusera på rätt saker i rätt tid. Minska stress och arbetsbelastning på detta sätt.

Förslag - Föräldrar är väldigt viktiga för unga och de behöver kunskap om t.ex. psykisk ohälsa och hur de kan hjälpa sina barn att hantera stress och dåligt mående. Erbjud utbildning/workshops så att de vet hur de ska hantera när deras barn mår dåligt.

- Morkarlbyskolan provar ett hem/skola-projekt i miniformat i åk 7 tillsammans med föräldrar för att skapa nya former för föräldramöten med nytt innehåll.

Förslag - Det är viktigt att lärarna blir bättre på att agera emot dåligt beteende och språk samt arbeta med gemenskapen i skolan. På högstadieskolorna har vi sett att många yngre tar efter beteenden som äldre ungdomar har, därför tycker vi att man ska jobba med det.

- Noretskolan har ett stort fokus på likabehandling. Nu en riktad insats för att personalen ska agera mer och tydligare vid dåligt språkbruk och kränkningar. Följs upp tillsammans med eleverna via enkät och dialog.

Förslag - Unga behöver bättre tillgång till kuratorer och annan psykologisk uppstöttande personal. Vi har märkt att det finns unga som inte vet vart man kan söka sig och vad en kurator samt annan psykologisk uppstöttande personal gör. Detta gör att det finns hinder till att söka efter hjälp när det behövs.

- Noretskolan har utökat kuratorstjänsten på högstadiet till 100 %

Gymnasieförvaltningen

Förvaltningen har till största del arbetat utifrån kommunutvecklarnas förslag och har haft dialog med elevrådet kontinuerligt utifrån resultatet. Utifrån resultatet har förvaltningen äskat medel under 2023 för att kunna utöka antalet kuratorer. Utifrån utökad antal kuratorer har de även varit delaktiga i det förebyggande och främjande arbetet med MVP, mentorer i våldsprevention.

Insatser kopplade till kommunutvecklarnas förslag:

Förslag - Upprätthålla "treprovsregeln", som begränsar antalet prov och större inlämningar till 3 per vecka. Denna regel har redan införts i skolorna, men bryts ofta då många lärare inte lägger upp sina prov på samma ställe. Vi tror därför att det är viktigt att återigen påminna kommunens lärare om att lägga upp sina prov i den gemensamma kalendern.

- Genomfört dialoger med lärarna och elevrådet om hur man skulle kunna få treprovsregeln och provkalendern att fungera bättre på skolan. Man har även haft dialog kring vad eleverna ser som prov och större inlämningsuppgifter. Det är en utmaning att få till detta på grund av skolans storlek. Målet är att hitta en jämnare arbetsbelastning för eleverna som i sin tur reducerar stress. AI (Chat GPT) innebär att det kommer att behöva bli mer bedömningar i skolan och färre inlämningsuppgifter framöver.

Förslag - Rimliga arbetsuppgifter (utformning och antal). Man kan visa sina kunskaper på olika sätt och behöver inte alltid skriva långa inlämningsuppgifter eller ha prov. **Fixa en så kallad planeringshjälp för elever som har problem att hinna med läxor och skolarbete.** En vuxen mentor som kan ha elevens prestationer, förhållande i hemmet och villighet till arbete i åtanke, för att hjälpa eleven till en mer stressfri skolgång.

- Ser över hur man kan hjälpa eleverna mer med studieplanering, studieteknik och stresshantering, och har från och med hösten 2023 lagt om planeringen för de första veckorna i åk 1 för att rusta och stötta eleverna mer inom dessa områden direkt.

Förslag - Utbildningar om psykisk hälsa, sexualitet och relationer, mobbning och rasismens historia är någonting vi skulle vilja ha mer under skolgången. Dels för att väldigt få vet om just dessa ämnen, dels för att hjälpa alla att förstå olika situationer och människor. En idé om utbildningar eller temadagar är att gymnasieelever eller unga vuxna kan komma och hålla i dem. Vi upplever att ungdomar tar saker mer på allvar om det är någon som inte är mycket äldre än de själva som håller i det, eller i alla fall är med och pratar.

- Genomför redan olika typer av utbildningar: Mentorer i våldsprevention (MVP) och Kärleken är fri. Funderar över fler liknande insatser utifrån elevernas önskemål.

Förslag - Unga behöver bättre tillgång till kuratorer och annan psykologisk uppstöttande personal. Vi har märkt att det finns unga som inte vet vart man kan söka sig och vad en kurator samt annan psykologisk uppstöttande personal gör. Detta gör att det finns hinder till att söka efter hjälp när det behövs. **Mer drop-in tider. Det behöver vara lättare att få tider hos kuratorer för folk med stress och psykisk ohälsa.** Vi uppfattar tiderna som fulla och svåra att hitta en bokning som innefattar en kort väntetid. Kuratorerna och folk från Moras ungdomsmottagning bör också visa sig mer ute på skolorna, då en del av eleverna inte känner till dem.

- Tillsatt ytterligare en kuratorstjänst vilket gör att det nu finns tre kuratorer på gymnasiet. Kuratorerna på skolan är involverade i MVP och Kärleken är fri. Tittar på hur kuratorerna kan bli än mer synliga för eleverna.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Förvaltningens ansvarsområde omfattar i stora delar barns och ungdomars fritid i Mora. I kommunens styrdokument Kultur- idrotts- och fritidspolitiskt program (KIF) finns fokusområdet *Barn och unga*. Förvaltningen har en handlingsplan gällande Barnkonventionen som är antagen i nämnden. Det finns en checklista kopplad till denna där Lupp finns med som en punkt. Det finns även ett direktiv att förvaltningen ska använda sig av Lupp-resultatet vid uppföljning och utveckling av handlingsplanen för barnkonventionen. Användningen av Lupp finns med i nämndplan 2024.

Insatser kopplade till kommunutvecklarnas förslag:

Förslag - Aktivitetskvällar. Engagera föreningar att t.ex. ha en kväll på Prästholmen för att spela fotboll eller göra något annat med alla som vill komma, utan åldersgräns och utan kostnad. Man måste marknadsföra dessa aktiviteter som gratis, ge information om vilka som ska vara där, att det är öppet för alla, att man inte behöver förkunskaper och eventuellt (gärna) bjuda på fika eller mat.

- Anordnar idrottsfrukostar för föreningar och en träff i vår handlar om hur Rosa Huset kan samverka med föreningar kring aktiviteter. Det finns även "projektgrupper" kopplade till Rosa Huset, där ungdomarna själva driver projekt som rör aktiviteter de vill genomföra.

Förslag - Större utbud av mötesplatser där vi kan och får vara. Förslagsvis en stor park med öppet område, gångar, träd, lekplats, bänkar, skejtpark, fotbollsplan, skridskor. Hamburgerrestaurang på gågatan där man kan umgås och äta billigt.

- Utreder möjligheterna för en ny skatepark i betong som även ska fungera som en mötesplats.

Förslag - Införa olika tider och dagar för olika åldrar, för att öka trygghet på Rosa huset. Exempelvis kan folk under 15 år vara på ungdomsgården en dag medan folk över 15 är där en annan dag. Sen kan äldre och yngre vara där samtidigt på andra dagar för att kunna skapa en gemenskap mellan åldrarna. Att bara ungdomar från Mora får komma dit skulle kunna öka tryggheten ännu mer.

- Öppettiderna och fördelning av åldersgrupper på Rosa huset ses över. Det ska fattas beslut om det i höst och öppettiderna kan komma att ändras.

Förslag - Föreläsningar för både tjejer och killar om normer och beteende.

- I oktober kommer Attila Yoldas att hålla en föreläsning kring jämställdhet, normer och machokultur för några klasser i gymnasiet på kulturhuset. Har sökt medel från kulturrådet för att kunna göra fler sådana satsningar för olika åldrar framöver.

Förslag - Utbildningar och workshops. Ledarna i föreningar ska vara bra förebilder och säga emot när ungdomar och barn pratar illa för att inte driva på dåliga beteenden, som sprider sig till skolor och skapar en dålig arbetsmiljö och påverkar många elever och lärare. Dessutom tycker vi att utbildningar för ledare om att stoppa dåligt beteende mellan de som är i samma lag eller förening behöver hållas.

- Arbetar i samarbete med RF SISU för att kunna erbjuda fler föreläsningar och utbildningar för föreningslivet. Som exempel genomfördes föreläsningen Tryggare Idrottsmiljöer, som bland annat handlar om ledarskap, vid en idrottsfrukost tidigare i år.

Miljö- och byggnadsförvaltningen

Förvaltningen har inte tagit fram indikatorer utifrån Lupp men använder resultatet som underlag för sitt arbete. Förvaltningen står inte i direktkontakt med målgruppen i vardagen vilket ibland kan försvåra att få till dialogen på ett bra sätt. Det egentliga arbetet och dialogen sker i handläggning av aktuella ärenden och i specifika frågor i samhällsplaneringen. Viktiga utvecklingsområden inom Lupp är inflytande och delaktighet samt framtid.

Insatser kopplade till Lupp:

- Planerar att vidareutveckla arbetet med att ta emot praktikanter för att få upp intresset för förvaltningens yrkesroller inför kommande kompetensförsörjningsbehov. Hittills har man tagit emot gymnasieelever och högskoleelever som till största del tagit kontakt utifrån eget intresse. Vill kunna ta emot praktikanter på ett bra sätt så praktiken blir givande. Har som ambition att delta på yrkesmässan under hösten.
- Planerar ett utvecklingsarbete för att bli bättre på att genomföra dialoger med unga. Det är viktigt att mötas i det mindre perspektivet, inte enbart vid större sammanhang som till exempel yrkesmässan. Vill skapa kanaler, exempelvis med hjälp av skolan, för att både informera om verksamheten och hur man jobbar och föra dialog med unga för att fånga upp deras tankar och åsikter.

Socialförvaltningen

Förvaltningen arbetar med många frågor riktade mot barn och ungdomar, en hel del av arbetet sker tillsammans med grundskolan, gymnasieskolan och även kultur- och fritidsförvaltningen. Förvaltningen har gått igenom Lupp-resultatet och har med sig det som underlag i pågående arbeten och projekt.

Insatser kopplade till kommunutvecklarnas förslag:

Förslag - Unga behöver bättre tillgång till kuratorer och annan psykologisk uppstöttande personal. Vi har märkt att det finns unga som inte vet vart man kan söka sig och vad en kurator samt annan psykologisk uppstöttande personal gör. Detta gör att det finns hinder till att söka efter hjälp när det behövs.

- Socialtjänsten har en kurator och från och med den 1 oktober kommer det även att finnas personal från familjeteamet (ca 50 %) på Ungdomshälsan. Då främst i förebyggande syfte.
- Familjeteamet är ute på skolorna. De erbjuder även råd- och stödsamtal utan föregående beslut om insats. Ser över möjligheterna för familjeteamet att vara i skolorna regelbundet. På detta sätt kan man öka kunskapen om socialtjänsten och vilket stöd man kan få. Det blir fler vuxna i korridorerna, man kan möta upp unga där de befinner sig och det blir lättare att få kontakt.
- Mottagningsteamet inom IFO (individ- och familjeomsorgen) är ute på skolorna och informerar främst till lärare om vilket stöd och hjälp man kan få. Man informerar även om vad orosanmälningar innebär och arbetar för att avdramatisera dessa.
- Utbildar personal inom socialförvaltningen i MHFA (första hjälpen till psykisk hälsa), och eventuellt även fler anställda i kommunen i framtiden.
- Det kommer en ny socialtjänstlag 2025 som innebär att socialtjänstens förebyggande och främjande uppdrag kommer att utökas. Det kommer att krävas nya insatser och man ska bland annat utveckla fler möjligheter till öppna insatser utan beslut för att den som behöver ska kunna få råd och stöd när det behövs.
- Tankesmedjan – Ett gemensamt projekt mellan socialförvaltningen, gymnasieförvaltningen och för- och grundskoleförvaltningen för att samverka och samarbeta utifrån barn och ungas bästa med fokus på främjande och förebyggande åtgärder. Syftet är att ge fler tidiga insatser och arbeta fram fler välfungerande rutiner och arbetssätt för att stärka barn och ungas hälsa. Ett treårigt projekt mellan 2023–2026 och målgruppen är barn och unga mellan 0–20 år.
- Ungdomshälsan – en dörr in för att lotsas till rätt stöd direkt oavsett vad man behöver. Syftet är att skapa förutsättningar för att kunna erbjuda jämlika och likvärdiga hälsoinsatser av hög kvalitet och på ungdomars villkor. Ungdomar ska via en ingång lätt och snabbt få stöd och hjälp. Samverkan mellan kommunen och Region Dalarna (socialtjänsten, elevhälsan, ungdomsmottagningen och samtalsmottagning barn och unga). Öppnar i samma lokaler som familjecentralen i höst och målgruppen är unga i åldrarna 13–25 år.

Teknik- och serviceförvaltningen

Förvaltningen har utifrån Lupp-resultatet och kommunutvecklarnas förslag främst arbetat med fokus på skolmaten, men ser även viktiga utvecklingsområden inom Lupp-områdena fritid och framtid.

Insatser kopplade till kommunutvecklarnas förslag:

Förslag - Mer samarbete mellan kostråden på skolorna och kostenheten, då de har ansvar för inköp av mat. Utan ett sådant samarbete blir det svårt att öka delaktigheten.

- Deltar på elevrådsmöten på både högstadiet och gymnasiet för att föra dialog och kunna ta emot direkt feedback, samt fånga upp aktuella frågor för att kunna lösa dem snabbare. Ser över hur samarbetet med elevråden ska kunna vidareutvecklas ytterligare under nästa läsår så att elevernas inflytande ökar. Flera aktiviteter genomförs, bland annat en recepttävling på gymnasiet där vinnarens rätt kommer att finnas med på höstens matsedel.
- Måltidsvärdar har provats som koncept i åk 8 i samverkan med Morkarlbyhöjden och ska nu även införas på Noretskolan. Detta för att öka kunskapen om kostenhetens uppdrag och förutsättningar, samt öka intresset för enhetens yrken. Det är även ett sätt att öka elevernas inflytande och därigenom förbättra nöjdheten. Elevernas nöjdhet mäts kontinuerligt med "Happy or not-apparaten".
- I samverkan med högstadieskolorna serveras frukost till eleverna från och med vårterminen 2023. Syftet är att underlätta och öka elevernas fokus och inläring på lektionerna. Har utvärderats i vår och kommer att fortsätta under höstterminen.

Förslag - Större utbud av mötesplatser där vi kan och får vara. Förslagsvis en stor park med öppet område, gångar, träd, lekplats, bänkar, skejtpark, fotbollsplan, skridskor. Hamburgerrestaurang på gågatan där man kan umgås och äta billigt.

- Utreder förutsättningarna för att skapa en mötesplats/aktivitetspark för alla åldrar på Kajenområdet.

Insatser kopplade till Lupp:

- Infört garantianställningar för elever som går ut barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Ska förbättra kontakten med eleverna kring detta och kommer att informera på yrkesprogrammen varje höst och vår. Informationen syftar även till att andra elever ska få upp ögonen för dessa yrken och locka till att sommarjobba inom kommunen.